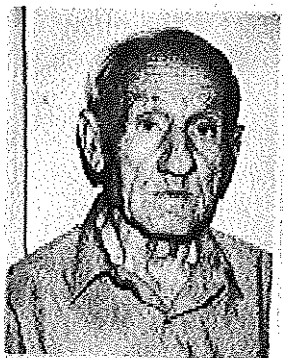

Μνήμες και διώματα Κώστα Αιμιλιανίδη από την Κυθρέα από τον επικό αγώνα 1955-59

Ο Κώστας Αιμιλιανίδης υπήρξε ένας σημαντικός παράγοντας της Κωμόπολης Κυθρέας γιατί από τη μικρή του ηλικία ενδιαφέρθηκε να γνωρίσει όλο το κοινωνικό και φυσικό περιβάλλον όχι μόνο της Κυθρέας αλλά και όλης της γύρω περιοχής. Από τη μικρή του ηλικία είχε την περιέργεια και το ενδιαφέρο να περιέρχεται όλες τις ενορίες της Κυθρέας και να πλησιάζει άτομα διαφόρων κοινωνικών θέσεων να συνομιλεί και να μαθαίνει για τις οικογένειες και τις συγγενείες τους να διεισδύει στις ρίζες τους και να φθάνει μέχρι των σημερινών απογόνων.

Μετά την αποφοίτηση του από το δημοτικό σχολείο Αγίου Ανδρονίκου Κυθρέας τράπηκε στην τέχνη του επιπλοποιού. Μαθήτευσε στη Λευκωσία στον επιπλοποιό Γιώργιο Τσοκαλά από την Έγκωμη Λευκωσίας και σε

Χριστόδουλος Πέτσας

ηλικία 18 χρόνων τέλειος πια τεχνίτης στράφηκε στην Κυθρέα, όπου διατηρούσε εργαστήριο στο σπίτι του με κύκλο εργασιών όχι μόνο στην Κυθρέα αλλά και στα γειτονικά της χωριά που περιλάμβανε και τα τουρκικά χωριά Μπέη Κιογιού, Επηχώ, Κουρού Μοναστήρι, Πέτρα του Διγενή, Καλλυβάκια. Έτσι ήλθε σε επικοινωνία με πολύν κόσμο και εγγώρισε ήθη και έθιμα και συνήψε σχέσεις και φιλίες με όλα τα κοινωνικά στρώματα.

Στη νεανική του ηλικία πέραν της επαγγελματικής του καριέρας υπήρξε και καλός κυνηγός για χρόνια. Κυνηγούσε στις πλαγιές του Πενταδακτύλου και έφθανε προς ανατολάς μέχρι τον Αντιφωνητή και την Τρυπημένη και προς δυσμάς μέχρι τον Κυπαρισσόβουνο και το Ροκανά την πιο ψηλή κορυφή του Πενταδακτύλου.

Παράλληλα ασχολήθηκε και με την αρχαιολογία στην περιοχή Αγίου Δημητρίου Ν.Α. της σημερινής Κυθρέας, όπου ήκμασε το βασίλειο των Χύτρων ένα από τα 9-12 βασίλεια που είχαν ιδρυθεί στην Κύπρο από Έλληνες μετά τον Τρωικό Πόλε-

μο. Από τα ευρήματα που ανακάλυψε ο Κώστας Αιμιλιανίδης είχε δωρίσει στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Λευκωσίας: 1. Ένα χρυσό δακτυλίδι με διάφορα σχέδια. 2. Ένα μικρό χρυσό νόμισμα που φαίνεται να ήταν τοποθετημένο σε ανάλογη καδένα από την οποία είχε πέσει. 3. Τρία νομίσματα Βυζαντινής Εποχής με σταυρό. Παρ' όλο που τα είχε δωρίσει, οι υπεύθυνοι του Μουσείου του έστειλαν επιταγή £20 (είκοσι) αμείβοντας έτσι την τιμιότητά του. Σήμερα ο Κώστας είναι ηλικίας 84 χρόνων και στον προσφυγικό οικισμό Ανθούπολης που διαμένει αποτελεί μια αστείρευτη πηγή γνώσεων σχετικά με άτομα, οικογένειες της Κυθρέας, θρύλους, παραδόσεις, μύθους, ήθη, έθιμα, τραγούδια, χορούς, ιστορίες, γεγονότα, τοποθεσίες, τοπωνύμια, μερράδες και άλλα. Διατηρεί διαύγεια πνεύματος παρά την προχωρημένη του ηλικία. Υπήρξε τακτικός συνεργάτης στο περιοδικό «Ελεύθερη Κυθρέα», με λαογραφικό υλικό με ποιήματα και σχεδιαγράμματα σ' όλη τη διάρκεια της έκδοσής του που υπερβαίνει τα 20 χρόνια.

Πέραν τούτου ο Κώστας έδωσε άφθονο λαογραφικό υλικό σε 5 βιτεοκασέτες στην Πίτσα Πρωτοπαπά διάρκεια εκάστης 2 ώρες με τραγούδια, χορούς, ποιήματα δικής του

έμπνευσης και ποίησης για το κρατικό αρχείο.

Ο Κώστας είχε μεγαλύτερο αδελφό τον Παναγιώτη που προσλήφθηκε από τη αρχή της ενηλικίωσής του στα γραφεία των εξαδέλφων του δικηγόρων αδελφών Αχιλλέα και Αιμίλιου Αιμιλιανίδη στη Λευκωσία και σε περίοπτο μέρος αντίκρου στην Πλατεία των Δικαστηρίων της Πρωτεύουσας, στον τούρκικο τομέα, σήμερα κατειλημμένα από τα στρατεύματα εισβολής.

Ο Παναγιώτης πέθανε πρόωρα το 1959 και οι δικηγόροι ξάδελφοι του κάλεσαν τότε τον Κώστα να αντικαταστήσει το θανόντα αδελφό του στο Γραφείο τους. Ο Κώστας θυμάται πως στη παραμονή του εδώ ο Αχιλλέας Αιμιλιανίδης λόγιος, ιστορικός και πολιτευτής που είχε την ευθύνη του Γραφείου είχε δώσει αυστηρή εντολή στον Κώστα να μη επιτρέψει σε κανένα να εισέρχεται στο ιδιαίτερο του γραφείο χωρίς τη συγκατάθεσή του εκτός δυο τους αείμνηστους Θεμιστοκλή Δέρβη ιατρό και Ιωάννη Κληρίδη δικηγόρο και πατέρα του σημερινού Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Γλαύκου Κληρίδη. Ίσως και η θητεία τούτη του Κώστα συνέτεινε να γνωρίσει πολύν κόσμο που συνέρρεε καθημερινά στο γραφείο των διαπρεπών δικηγόρων εξα-

δέλφων του.

Το έτος 1953 ο Κώστας προσλήφθηκε πελεκάνος στα Δημόσια Έργα, όπου εργάστηκε 7 χρόνια. Το επάγγελμα του πελεκάνου συγγενικό και ταυτόσημο με εκείνο του επιπλοποιού το είχε μάθει εκ πείρας, γιατί μαζί με την παραγγελία επίπλων, ανελάμβανε και πορτοπαράθυρα και η πείρα τον ανέδειξε σε καλό τεχνίτη. Ο Κώστας με την πρόσληψή του στα Δημόσια έργα, άρχισε να εργάζεται στην περιοχή του Ρ.Ι.Κ. (Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου) όπου έκτιζαν πολυκατοικίες για στέγαση των επικουρικών αστυνομικών. Αυτή την εποχή η αποικιακή Κυβέρνηση έγραφε συνεχώς απεριόριστο αριθμό επικουρικών Ελλήνων και Τούρκων για ενδυνάμωση της τακτικής αστυνομίας, γιατί φαίνεται να υποπτευόταν πως ήταν δυνατό να υπάρξει κίνημα και ανωμαλία και στην Κύπρο, όπως συνέβαινε σ' άλλες αποικίες με την εκρηκτική και ταραχώδη μεταπολεμική περίοδο.

Ομάδες-ομάδες από τεχνίτες κτίστες, πελεκάνοι, υδραυλικοί, ηλεκτρολόγοι, πογιατζήδες, εργάτες και ανάμεσα σ' αυτούς αρχιτέκτονες, πολιτικοί μηχανικοί χωρίς διάκριση Ελλήνων και Τούρκων εργάζονταν πυρετωδώς για να φέρουν σε πέρας το έργο της ανεγέρσεως πολυκατοι-

κίων για τους επικουρικούς. Επιστάτης όλων των οικοδομών ήταν ο Γιάννης Ρότσακας από τη Λακατάμια και βοηθός επιστάτης ήταν ο Ανδρέας Καλλιδης από το Αγριδάκι επαρχ. Κυρηνείας. Γραμματικός του επιστάτη Ρότσακα ήταν ο Καρπής Κκαλιάς από τη Δευτερά, Ανδρέας Κανικλίδης Τσοπάνης από την Κυθρέα εργαζόταν και αυτός με καθήκοντα γραμματικού στην περιοχή Ρ.Ι.Κ.

Ο Κώστας Αιμιλιανίδης εργάστηκε μόνο δύο χρόνια στην περιοχή του Ρ.Ι.Κ. και το 1955 μετατέθηκε στις Κεντρικές Φυλακές στη Λευκωσία για επιδιόρθωση και ανακαίνιση των κελιών των φυλακών μαζί με άλλα 14 άτομα πελεκάνους, κτίστες, εργάτες. Η επιλογή έγινε ανάμεσα σ' ένα μεγάλο αριθμό των διαφόρων τεχνιτών που εργάζονταν στην περιοχή του Ρ.Ι.Κ με το κριτήριο την ποιότητα και την ποσότητα της εργασίας τους. Άλλωστε οι οικοδομικές εργασίες στις φυλακές γίνονταν και αυτές υπό την επίβλεψη του Τμήματος των Δημοσίων Έργων και η μετακίνηση ήταν δικαιολογημένη. Επιστάτης τώρα στις φυλακές ήταν ο Κυριάκος Πηλιάς Κάρκας από το Καίμακλί και βοηθός του ο Σταύρος Σταυρινίδης από τη Λευκωσία.

Πελεκάνοι που εργάζονταν στις Κεντρικές Φυλακές εκτός από τον

Κώστα Αιμιλιανίδη ήταν ο Ευριπίδης Ηλιάδης από την Κοράκου, επαρχ. Λευκωσίας, Μαρπής Χατζιώτης από τη Χάρτζια επαρχ. Κυρηνείας, Γιάγκος Αριστοδήμου από το Μηλικούρι επαρχ. Λευκωσίας, Λευτέρης από τα Καμινάρια επαρχ. Λεμεσού και άλλοι. Κτίστες ήταν ο Στέλιος Καλλής από την Κυθρέα, Χαράλαμπος Πατέρας από το Καϊμακλί, Σάββας Μαυρουδής από το Δίκωμο επαρχ. Κυρηνείας, Χρυσόστομος Βρακάς από τα Καλιάνεα επαρχ. Λευκωσίας και άλλοι. Εργάτες ήταν ο Σωτήρης Ανδρέου από το Τραχώνι, γαμβρός του αναφερθέντος κτίστη Στέλιου Καλλή, Θεοδόσης Γρηγορίου από το Σύσκληπο, επαρχ. Κυρηνείας, Κασιουλής από το Καϊμακλί, Σπύρος Κοχούμ, επίσης από το Καϊμακλί.

Ο Κώστας όταν έφθασε στις Κεντρικές Φυλακές και είδε κρατούμενους κατάδικους και υπόδικους να υποφέρουν εξαιτίας της συμμετοχής τους στον απελευθερωτικό αγώνα της ΕΟΚΑ ευχαριστήθηκε πολύ για τη μετάθεση του στις φυλακές, γιατί θα του δοθεί η ευκαιρία να βοηθήσει αναξιοπαθούντα θύματα. Εγνώρισε μάλιστα μερικούς απ' αυτούς και κέρδισε την εμπιστοσύνη τους και η προσπάθεια του ήταν να βοηθήσει κατά δύναμη, έτσι που να προσθέσει, έστω και μερικά μικρά χαλίκια στο

μεγάλο εκείνο οικοδόμημα Εθνική Οργάνωση Κυπρίων Αγωνιστών (ΕΟΚΑ). Ευκολοσχέτιστος εκ φύσεως καθώς ήταν ο Κώστας άρχισε να συνάπτει φιλίες και οικειότητες με τους διάφορους κρατούμενους των φυλακών, ν' ανοίγει σ' αυτούς την άκακη ψυχή του, να μπαίνει στα βάθη της καρδιάς τους και να το θεωρήσουν το πιο κατάλληλο πρόσωπο να κάμει τα θελήματά τους που τόσο πολύ επιθυμούσαν. Αλλά ας αφήσουμε τον ίδιο να μας διηγηθεί διάφορα γεγονότα που ανέλαβε και κατόρθωσε να διεκπεραιώσει:

“Το πρώτο άτομο που με πλησίασε μια μέρα ήταν ο Θεόδωρος Κουλλαπής από τον Άγιο Θεόδωρο του Αγρού. Μου ανέθεσε να μεταφέρω επιστολή προς τους γονείς του και μέσω της συγχωριανής μου Ευθυμούλας Σαλαφόρη που ήξερα πως ήταν εντεταγμένη στην ΕΟΚΑ. Δέχτηκα το αίτημα και η επιστολή έφθασε με επιτυχία στον προορισμό της. Όση χαρά ένοιωσε ο αποστολέας όταν πήρε την απάντηση διπλάσια και τριπλάσια ένοιωσα κι εγώ αφηγείται ο Κώστας γιατί εξετέλεσα ένα υπέρτατο χριστιανικό εθνικό καθήκο”.

Μια άλλη φορά διηγείται ο Κώστας “Δυο ηλεκτρολόγοι, ο Ανδρέας Κοσμάς και ο Ανδρέας Χρυσοστόμου και οι δυο τους από τη Λακατάμια

είχαν τελειώσει ενωρίς τη δουλειά τους και έπρεπε να φύγουν από τις φυλάκες στις 11 το πρωί. Συνεννοημένοι εκ των προτέρων να υποβοηθήσουμε μαζί με την έξοδο των ηλεκτρολόγων από τις φυλάκες να βγει και ο υπόδικος Χρίστος Αποστόλου από την Αφάνεια επαρχ. Αμμοχώστου. έτσι αφού ετοιμάστηκαν την ωριόμενη ώρα όλοι κρατούντες διάφορα εργαλεία της τέχνης του και πολλά ηλεκτρικά σύρματα και φορούντες στο κεφάλι σκουφιά επρόβηλαν σε σειρά ανάμεσα στους ηλεκτρολόγους και ο υπόδικος αμέσως με νέψιμο έδωσα το σύνθημα να με ακολουθήσουν. Όλοι φθάσαμε στην έξοδο χωρίς να γίνουμε αντιληπτοί από τους φρουρούς. Οι ηλεκτρολόγοι φεύγουν αμέσως με το αυτοκίνητο τους που ήταν σταθμευμένο έξω από τις φυλάκες, ο δε υπόδικος φεύγει με μοτόρα που την είχαν φέρει προηγουμένως κάποιοι άλλοι. Εγώ μετά την έξοδο έπιασα μερικά εργαλεία από την αποθήκη και επέστρεψα χωρίς καθυστέρηση στην εργασία μου".

«Όταν έφθασα στην απασχόληση μου κάποιοι Άγγλοι στρατιώτες που είχαν την επίβλεψη στις φυλάκες διάταξαν όλους τους τεχνίτες των φυλακών να σταθούμε με το πρόσωπο στον τοίχο, γιατί πληροφορήθη-

καν πως είχε φυγαδευθεί ο υπόδικος. Όταν όμως πέρασαν περίπου 15 λεπτά αφεθήκαμε όλοι ελεύθεροι για να συνεχίσουμε τις εργασίες μας».

Ο Κώστας στην συνέχεια αφηγείται: «Μια άλλη μέρα με πλησίασε ο Αυγουστής Ευσταθίου, ο σύντροφος του Γρηγόρη Αυξεντίου, που είχε βγει και σωθεί από το κρησφύγετο στο Μαχαιρά και μετά ήταν υπόδικός στις κεντρικές φυλάκες. Με παρακάλεσε να τον προμηθεύσω με μια Ιερά Σύνοψη. Ανάλαβα την παράκληση με προθυμία και με επίγνωση πως επιτελούσα ιερό χρέος στη διάρκεια της Μεγάλης Εβδομάδας. Ανάλαβα το αίτημα με πλήρη επίγνωση πως επιτελώ ένα θρησκευτικό χρέος κι ένα εθνικό καθήκο, Χωρίς καμμία αναβολή βρίσκω το Στέλιο Νικολαΐδη του Δήμου από την Κυθρέα και του προτείνω να συνεννοηθεί με τον Πρόδρομο Βασιλείου (κουινιάδος ο πρώτος και γαμπρός επ' αδελφή ο δεύτερος) ν' αγοράσουν από το θρησκευτικό βιβλιοπωλείο "Ζωή" μια Σύνοψη για να να φθάσει στον υπόδικο Αυγουστή Ευσταθίου. Ο Αυγουστής παραλαμβάνοντας το βιβλίο εξέφρασε ευχαριστίες με το γνωμικό «Μικρή βοήθεια μεγάλη παρηγοριά».

Συνεχίζοντας ο Κώστας: «Μια άλλη μέρα με συνάντησαν ο Γεώργιος Σκοτεινός από το Τρίκωμο μαζί με τον

Άκη Λεοντιάδη από τη Λευκωσία. Και οι δύο τους ήταν κατάδικοι στις φυλακές σαν μέλη της ΕΟΚΑ και οι δύο μου ζήτησαν να τους προμηθεύσω τεμάχια ξύλου σε διάφορα μικρά μεγέθη. Είχαν τη δεξιότητα να τα επεξεργάζονται στη φυλακή και τα μετάρτεπαν σε τταπακκέρες. Σ' αυτές σχεδίαζαν διάφορες παραστάσεις και σκηνές ειλημμένες από πράξεις και δράσεις της ΕΟΚΑ. Λόγου χάριν παρίσταναν στο ξύλο το χάρτη της Κύπρου και δίπλα της μια πανέμορφη Ελληνίδα αλυσσοδεμένη μ' ένα τσολιά που έφθανε με το μικρό του πλοιάριο από την Ελλάδα να την ελευθερώσει.

Τέτοια τταπακκέρα είχαν δωρίσει και σε μένα που την έχω φυλακτό μέχρι σήμερα. Σ' άλλη τταπακκέρα είχαν γράψει το στίχο του ποιητή Λιπέρτη για την Κύπρο «Πολλούς αφέντες άλλαξεν δεν άλλαξε καρκιά».

Συνεχίζοντας ο Κώστας τις δραστηριότητες του στις φυλακές προσθέτει: "Μια άλλη μέρα με πλησίασε ο Βάσος Πετρωνάς, αγωνιστής της ΕΟΚΑ από τους πρώτους από την Κυθρέα και τώρα υπόδικος στις κεντρικές φυλακές και με παρεκάλεσε να του πάρω ένα καθρέφτη για ξύρισμα και μια χτενιά. Την επαύριο τα είχα και τα δύο και τα πρόσφερα στο συγχωριανό μου Βάσο. Ο Βάσος παραλαμβάνοντας τα εκφράζει ευχα-

ριστίες και στέλλει χαιρετισμούς στην οικογένεια του".

Μια άλλη μέρα διηγείται: "Με πλησίασε ο Γεώργιος Κώστα Γιαννάκη από την Κυθρέα που ήταν εντεταγμένος στις τάξεις της ΕΟΚΑ, όπως και η αδελφή του Μαρούλα. Ο Γεώργιος με βολιδοσκοπούσε κατά πόσο ήμουν πρόθυμος για συνεργασία στην προμήθεια τσιγάρων για τους φυλακισμένους αγωνιστές της ΕΟΚΑ. Κατόπιν αμοιβαίας συνεννοήσεως ο Γιώργος μου παρέδιδε 3 κούτες τσιγάρα κάθε 15 μέρες κάθε κούτα είχε 6 πακέτα. Μετέφερα τις κούτες τούτες των τσιγάρων και τις παρέδιδα στη Μαρία Καραολή, αδελφή του απαγχονισθέντος ήρωα Μιχαλάκη Καραολή που διατηρούσε υπεραγορά πολύ κοντά στις Κεντρικές Φυλακές. Απ' εκεί παρελάμβανα 15 πακκέτα κάθε εβδομάδα και έδινα σε κάθε τεχνίτη εργάτη από ένα εκεί στη παράγκα των φυλακών που αλλάζαμε τα ρούχα της δουλειάς. Έτσι εισήγονταν ακίνδυνα στις φυλακές. Τελικά παρεδίδονταν όλα τα πακκέτα στο Λεύκιο Πατσαλίδη που ήταν υπεύθυνος της Καντίνας και πρόεδρος της Επιτροπής Κρατούμενων. Αυτός με τη σειρά του τα διαμοίραζε στους κρατούμενους.

Συνεχίζοντας ο Κώστας τις δραστηριότητες του αναφέρει:

“Μια άλλη μέρα με πλησίασε ο Χριστάκης Αντωνίου από το Όμοδος Αστυνομός αλλά τώρα κρατούμενος στις φυλακές και μέλος της Επιτροπής κρατουμένων μου είπε να έλθεις στην κουζίνα για κάποια υπόθεση. Αμέσως πήγα στην κουζίνα και μου πρότεινε: Από μέρους της Επιτροπής να πάρεις τα εργαλεία σου και να μπείς στον υπονόμο που ξεκινούσε από την κουζίνα για να διορθώσεις δήθεν κάποια βλάβη. Στην πραγματικότητα όμως είναι για να δοκιμάσεις προχωρώντας έρποντας σ’ αυτό αν μπορείς να φθάσεις έξω από τη φυλακή. Η δοκιμή αυτή κράτησε δύο μέρες. Έρποντας σιγά σιγά και τις δυο μέρες στον υπονόμο έφθασα έξω από τη φυλακή. Τότε πληροφορήσα τον Αστυνόμο Χριστάκη Αντωνίου πως ο υπονόμος μπορούσε να χρησιμοποιηθεί από τους κρατούμενους για διαφυγή από τις φυλακές, και να ελευθερωθούν».

Ο Χαράλαμπος Πατέρας από το Καϊμακλί που εργαζόταν κτίστης στις φυλακές όπως έχουμε αναφέρει προηγουμένως με είχε παρακολουθήσει και τις δύο μέρες που μπήκα στον υπόνομο περιέργως να μάθει με πλησίασε και με ρώτησε τι έκαμνα στο υπονόμο τις δύο μέρες που έμπαίνα.

Εγώ του απεκάλυψα όλη την αλήθεια

και του σύστησα απειλητικά: Πρόσεξε εγώ μπήκα στον υπόνομο κατόπιν ανωτέρας διαταγής, μη γελασθείς να διαδώσεις τίποτα για την περίπτωση αυτή, γιατί αλλοίμονο και για σένα και για μένα. Διατρέχουμε άμεσο κίνδυνο θανάτου και οι δύο μας. Ευτυχώς κατόπιν της απειλής αυτής ο Χαράλαμπος συμμορφώθηκε πλήρως με την απαίτηση μου και δεν βγήκε το παραμικρό για την υπόθεση αυτή από το στόμα του.

Έως εδώ ο Κώστας τελειώνει τις δραστηριότητες στις Κεντρικές Φυλακές Λευκωσίας.

Σε ερώτηση μας πως νοιώθει σήμερα για την προσφορά του στα θύματα του αγώνος της ΕΟΚΑ απάντησε:

«Είμαι ευτυχής σήμερα γιατί αξιώθηκα με τη μετάθεση μου στις Κεντρικές Φυλακές να ανακουφίσω κατά δύναμη τα αναξιοπαθούντα θύματα του απελευθερωτικού μας αγώνα. Ευτυχέστερος θα είμαι εάν με τη βοήθεια της Τριαδικής Θεότητας μπορούσαμε και απελευθερώσουμε τα τουρκοκρατούμενα άγια χώματα μας και επιστρέψουμε όλοι οι πρόσφυγες στις πατρογονικές μας εστίες. Κάθε άλλη λύση είναι διαιρετική για την Κύπρο και υπάρχει κίνδυνος ανάφλεξης νέων προστριβών που οδηγούν την Κύπρο μας σε νέες περιπέτειες με απρόβλεπτες συνέπειες».